

ДНЕВНИКЪТ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

Отваряне и I заседание, сбота, 1 декември 1912

На 3 ч. слѣдъ пладне г. г. народнитѣ прѣдставители се събраха въ заседателната зала на Народното събрание.

Влизатъ г. г. министритѣ, посрѣщнати съ бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ всички страни.

Министъръ-прѣдседателъ И. Гешовъ: Г. г. народни прѣдставители! Негово Величество Царятъ ме натовари да прочета тронната рѣчь за откриване втората редовна сесия на XV-то обикновено Народно събрание. (Чете)

„Г. г. народни прѣдставители,

„На 22 септември бѣхте свикани на извънредна сесия поради прѣдизвиканата въ страната обща мобилизация, и вие съ готовност одобрихте всички наложени отъ върховнитѣ интереси на българската държава мѣропрития, които ви прѣдстави на обсъждане моето правителство.

„Скоро слѣдъ това настана моментътъ, когато трѣбваше да се прибѣгне къмъ силата на оръжието за постигане на великата задача — освобождението на християнитѣ въ Турция. И азъ издадохъ повеление до храбрата българска войска да навлѣзе въ турскитѣ прѣдѣли ведно съ войскитѣ на сдруженитѣ съ България балкански държави: Сърбия, Гърция и Черна-Гора.

„Г. г. народни прѣдставители,

„На всевишния бѣ угодно да благослови нашето оръжие, и азъ съмъ честитъ да ви поздравя съ славни побѣди, да благодаря на храбритѣ офицери и войници, да се поклоня прѣдъ гробоветѣ на паднатитѣ герои. Цѣлиятъ въоръженъ български народъ изпълни своя дългъ, възвеличи своето отечество. Токмѣнитъ благовѣйно ще колѣничатъ прѣдъ извършенитѣ подвизи, прѣдъ показаната неустрашимостъ и самоотверженостъ. Паметта на прѣзрѣлитѣ мъртъта и загинали юнаци ще бѣде вѣчна.

„Г. г. народни прѣдставители,

„Слѣдъ паметнитѣ побѣди на нашитѣ войски и на храбритѣ съюзни армии, неприятелътъ се принуди да иска прѣкратыването на военнитѣ дѣйствия и въ столицата на Великобритания почватъ вече прѣговоритѣ за миръ. Нека се надѣваме, че тия прѣговори ще свършатъ съ сключването на единъ договоръ, при който ще се даде справедливо удовлетворение на съюзницитѣ сръбцу сжипитѣ жертви, дадени отъ тѣхъ, за да не става нужда нашитѣ войски, поджрѣпени вече съ прѣсни сили, да продължатъ борбата.

„Г. г. народни прѣдставители,

„Съ голѣмо задоволство констатирамъ, че подетата отъ България и отъ нейнитѣ съюзници въоръжена борба за възтържествуването на свободата и правдата се посрѣщна съ симпатии и че отъ всѣкъдъ се притекоха съ помощи за раненитѣ и страждущитѣ отъ лишения на Балканитѣ. За тия цѣнни симпатии и щедри помощи азъ и България изказваме своята признателностъ.

„Г. г. народни прѣдставители,

„Въ втората сесия на XV-то обикновено Народно събрание, свикана на 15 октомври и отложена поради събитията за днесъ, моето правителство ще прѣдложи на просвѣтеното ви обсъждане и одобрение на първо врѣме нѣколко законопроекта, извикани отъ извънредното положение на страната, което още продължава, и по-слѣдъ редъ законопроекти, прѣд-назначени за политическото устройство, за закрѣпяването на правовия редъ и затвърдяването на държавнитѣ институти на страната въ нейнитѣ нови прѣдѣли и условия.

„Увѣренъ, че ще положите всички усилия, за да проучите най-гражливо тия законопроекти, призова-

вамъ Божиата благословия върху вашата дѣйностъ и обявявамъ открито втората сесия на XV-то обикновено Народно събрание.

„Да живѣе България! (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ всички страни)

Фердинандъ.

„Приподписали словото:

„Прѣдседателъ на Министерския съвѣтъ министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията:

И. Е. Гешовъ.

„Министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

А. Людскановъ.

„Министъръ на народното просвѣщение:

И. Пѣевъ.

„Министъръ на финанситѣ: Т. Теодоровъ.

„Министъръ на правосъдието: П. Абрашевъ.

„Министъръ на войната:

генералъ-лейтенантъ: Н. Никифоровъ.

„Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Х. Тодоровъ.

„Министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти:

Д. Христовъ.

„Министъръ на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството:

Д. Яблански.

„Министъръ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ:

А. Франгя.

Да живѣе Негово Величество Царьтъ на българитѣ! (Бурни и продължителни ржкоплѣскания отъ всички страни)

П. Станчевъ: Да живѣе правителството! (Бурни ржкоплѣскания)

И. С. Бобчевъ: Да живѣе българската армия! (Бурни ржкоплѣскания)

Слѣдъ прочитането на тронното слово Негово Прѣосвещенство епископътъ Варлаамъ, въ съслужение съ софийското духовенство извърши тържественъ водосветъ и молебентъ.

Прѣдседателствуващъ А. Буровъ: (Звѣни). Моля секретаря г. д-ръ Константинъ Списаревски да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь д-ръ Н. Списаревски: (Чете) Желѣзъ Абаджиевъ, Несторъ Абаджиевъ (отсѣтствува), Иванъ Абрашевъ (отсѣтствува), Афузъ Садъкъ Алиевъ, Никола Алтимирски, Иванъ Андрѣевъ, Никола Апостоловъ, Хасанъ-бей Апти-беевъ, Янко х. Атанасовъ, Петъръ Бабаджановъ, д-ръ Мичо Багаровъ, Цанко Бакаловъ, Иванъ Балтаджиевъ, Димитъръ х. Баневъ (отсѣтствува), Петъръ Башковъ, х. Вандо Бобошевски, Илия С. Бобчевъ, Марко Бошковъ, Стефанъ Бояджиевъ, Димитъръ Бръчковъ, Златанъ Бръчковъ, Цоню Бръшляновъ (отсѣтствува), Панталей Бурмовъ, Стоянъ Бурмовъ (отсѣтствува), д-ръ Борисъ Вазовъ, Деко Ванковъ, Ангелъ Вачовъ, Велчо Велчевъ, Желю Влашки, д-ръ Георги Гаговъ, Маринъ Гайдовъ, Димитъръ Ганчевъ, д-ръ Никола Генадиевъ, Евтимъ Георгиевъ, Ванко Георгиевъ, д-ръ Никола Георгиевъ, Лазаръ Георгиевъ, Михаилъ Георгиевъ (отсѣтствува), Стефанъ Георгиевъ, Стоянъ Георгиевъ, Витанъ Герасимовъ (отсѣтствува), Ангелъ Горановъ, Георги Губидѣльниковъ, Стефанъ Гъбовъ, Никола Давидовъ (отсѣтствува), Тодоръ Даскаловъ, (отсѣтствува), Богданъ Дачевъ, Мурадъ-бей Джевдедовъ

(отсѣтствува), Георги Джевизовъ, Христо х. Димитровъ, Василь Димчевъ, Георги Диневъ, Добри Добровъ (отсѣтствува), Георги Добриновичъ (отсѣтствува), Георги Долапчиевъ (отсѣтствува), Иванъ Дочевъ, Димитъръ Драгиевъ (отсѣтствува), Стефанъ Дрънковъ, Иванъ Еневъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Георги Згуревъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ (отсѣтствува), Пѣю Ивановъ, Георги Икономовъ, Димитъръ Икономовъ, Стефанъ Икономовъ, Георги Илиевъ, Константинъ Илиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Михо Каравасилевъ, Иванъ Кацаровъ, (отсѣтствува), Александъръ Кипровъ, Йовчо Киревъ, Петко Кировъ, Благой Кирчевъ, Христо Ковачевъ, Петъръ Козловъ, Величко Кознички, Василь Константиновъ, Григоръ х. Константиновъ, Никола Константиновъ, Стефанъ Консуловъ, Григоръ Коцевъ, Петко Кочанковъ, Константинъ Кръстевъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ (отсѣтствува), Герго Лаконъ, Парашкевъ х. Ламбевъ (отсѣтствува), Стефанъ Лафчиевъ (отсѣтствува), Вочо Лачовъ, Константинъ Ленковъ, Тодоръ Лунгаловъ (отсѣтствува), Георги Маджаровъ (отсѣтствува), Александъръ Малиновъ, Антонъ Мандевъ (отсѣтствува), Димо Марковъ, Ной Марковъ (отсѣтствува), Георги Мартиновъ, Исмаилъ х. Махмудовъ, Руфи Махмудовъ (отсѣтствува), Сюлейманъ Мемишевъ, Мехмедали Герей Месудовъ (отсѣтствува), Митю Милковъ, (отсѣтствува), Иванъ Миневъ, Иванъ Минчовъ, (отсѣтствува), Минко Михайловъ, Цали Миховъ, Димитъръ Мицайковъ, Иванъ Младеновъ, Анастасъ Мустаковъ, д-ръ Христо Мутафовъ, Никола Мухановъ (отсѣтствува), Димитъръ Нарлиевъ, Никола Начевъ (отсѣтствува), Теню Начевъ (отсѣтствува), Георги Недковъ (отсѣтствува), Ахмедъ-бей х. Неджибъ-беевъ, Дамянъ Неновъ, Симеонъ Неновъ, Василь п. Николовъ, Георги Николовъ, Недю Николовъ, Раденко Николовъ, Тодоръ Орловъ, Кирико Пановъ, Петъръ Панапчевъ (отсѣтствува), Павелъ Паралановъ, Добри Петковъ (отсѣтствува), Петъръ Петрановъ, Иванъ Петровъ (отсѣтствува), Иванъ Пенцовъ (отсѣтствува), Петъръ Пешевъ, Цeko Пешовъ, Христо Пиналовъ, Стефанъ Пипевъ (отсѣтствува), д-ръ Константинъ Помяновъ, Кръстю Попкръстевъ, Венедиктъ Поповъ (отсѣтствува), Иванъ Поповъ (отсѣтствува), Стефанъ Поповъ, Тошо Поповъ, Христо Поповъ, д-ръ Кирякъ Провадалиевъ, Тодоръ Пчеларовъ, Първулъ х. Първуловъ (отсѣтствува), Георги Т. Пѣевъ, Димитъръ Патжмовъ, Димитъръ Радевъ, д-ръ Никола Радевъ, Василь Радоевъ, д-ръ Василь Радославовъ, Петко Разсукановъ, Маню Райновъ, Спиридонъ Рачевъ, Иванъ Русевъ, Стоянъ Русевъ (отсѣтствува), Юрданъ Русевъ (отсѣтствува), Стефанъ Савовъ, Янко Сажзовъ (отсѣтствува), Етемъ Ефенди х. Селимовъ, Кирилъ Славовъ, Слави Славовъ, Иванъ Соколовъ, д-ръ Константинъ Списаревски, Илия Стаматовъ, Василь Стаменовъ, Раде Станоевъ, Петъръ Станчевъ, Коста Стефановъ, Димитъръ Страшимировъ, Михаилъ Такевъ, Иванъ Таневъ, Петко Теодоровъ (отсѣтствува), Иванъ Толевъ, Димитъръ Тончевъ, Ганчо Торомановъ, д-ръ Цоню Тотевъ (отсѣтствува), Атанасъ Тричковъ, Апостолъ Урумовъ (отсѣтствува), Иванъ Халачовъ (отсѣтствува), Христо Хаджиевъ, Боянъ Ханджиевъ, Цонко Харбовъ, Добри Харизановъ (отсѣтствува), Мехмедъ х. Хасановъ (отсѣтствува), д-ръ Андрей Ходжовъ, Борисъ Христовъ (отсѣтствува), Станко Христовъ, Георги Христодоровъ, Христо Цаневъ, Илия Цвѣтковъ, Гавриилъ Цонковъ, Дечко Ченгелиевъ (отсѣтствува), Никола Ченковъ (отсѣтствува), Христо Черешаровъ, Стилиянъ Чилингировъ, Тодоръ Чочевъ, Георги Шиваровъ, Алексъ Щеревъ, х. Яхя Юмеровъ, Юмеръ Юсуфовъ (отсѣтствува).

Прѣдседателствуващъ А. Буровъ: (Звѣни) Отсѣтствуватъ 53 народни прѣдставители. Понеже имъ законното число, обявявамъ засѣданieto открито.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневната работа, ще си позволя да кажа нѣколко думи, г. г. народни прѣдставители, като вѣрвамъ, че ще бѣда вашъ тълкувателъ.

Ще ви покана, прѣди всичко, да почетемъ съ ставане на крака паметьта на загиналитѣ синове на отечеството (Всички ставатъ прави), които сложиха коститѣ си по одринскитѣ и македонскитѣ полета, за да осигурятъ и на това българско поколение, и на бѣдѣщитѣ поколения сносенъ човѣшки животъ. Богъ да ги прости и вѣчна имъ паметь! (Народнитѣ прѣдставители повтарятъ послѣднитѣ думи на г. прѣдседателствующия) Тѣ изпълниха свещено своя дългъ и ще бѣдатъ примѣръ на бѣдѣщитѣ поколения.

Обаждатъ се: Слава тѣмъ!

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: На второ мѣсто, вѣрвамъ пакъ, че ще бѣда вашъ тълкувателъ, като изразявамъ вашата и на цѣлия български народъ безгранична признателностъ къмъ живитѣ български войници, къмъ цѣлата българска армия — отъ нейния върховенъ вождь, главнокомандующиятъ, Негово Величество Царя на българитѣ, до най-скромния редникъ, които всички безропотно, отъ все сърдце, съ безконечни жертви и страдания изпълниха до край своя светъ дългъ къмъ родината, които и днесъ оставатъ, будни стражи, на новитѣ граници на България, да пазятъ тамъ интереситѣ и правдинитѣ на българското племе. (Всички народни прѣдставители ставатъ прави и викатъ: „Да живѣятъ! Ура!“ придружени съ бурни и продължителни ръкоплѣскания)

Ще ви моля, г-да, да опълномощите прѣдседателството да изрази тѣзи чувства къмъ вожда на армията и къмъ цѣлата армия въ една особена телеграма.

Отъ всички страни: Прието, прието! (Бурни ръкоплѣскания)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Считаю, че това мое прѣдложение е прието единодушно, и ми наваме по-нататѣтъ.

Тѣй като дневенъ редъ, нареденъ засега нѣмаме, първиятъ въпросъ, който се повдига, той е установяване на дневния редъ за идущето засѣдание.

Азъ мисля, г-да, въ съгласие съ г. министъръ-прѣдседателя, че първата ни работа е да изберемъ единъ подпрѣдседателъ вмѣсто уважаемия г. Иванъ Пѣевъ, тѣй като неговото мѣсто остава вакантно съ заемане поста министъръ на народното просвѣщение, и ще ви моля да се съгласите, щото на първо мѣсто на дневенъ редъ за идущето засѣдание да се постави: избирание единъ подпрѣдседателъ на Народното събрание. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Слѣдъ това ще трѣбва да изберемъ комисии или по-право да разрѣшимъ въпроса за избирание на комисии по отговора на тронното слово и по разнитѣ министерства. Това ще бѣде като втора точка на дневния редъ. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

На трето мѣсто имамъ да ви прочета разнитѣ съобщения, които сж постѣпили отъ министерствата. Тѣй като нѣкои отъ тѣхъ още не сж напечатани и раздадени на г. г. народнитѣ прѣдставители, чие не можемъ отсега да ги туримъ на дневенъ редъ, но ще моля да се рѣши, че слѣдъ като се раздадатъ, въ идното засѣдание да опрѣдѣлимъ кога да бѣдатъ турени на дневенъ редъ.

Тѣ сж слѣдующитѣ:

Съобщение отъ Министерството на финанситѣ, чрезъ което прѣдставя законопроектъ за допълнителенъ извънреденъ свѣрхсметенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди.

И прѣдложение за гласуване кредитъ за първитѣ три мѣсеца отъ 1913 г. въ размѣръ на $\frac{1}{12}$ отъ кредититѣ по редовния и извънредния бюджети и по бюджетитѣ за фондоветѣ за 1912 г.

Тѣ сж напечатани и ще се раздадатъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Прѣдложение отъ Министерството на войната, чрезъ което иска, щото на всички фелдфебели и под-офицери, които по недостигъ на офицери сж назначени да командуватъ роты, ескадроны и батареи, да се плаща заплатата и дневни пари по размѣра, опрѣдѣленъ за офицерскитѣ кандидати. Сжко и то ще се раздаде и тогава ще го поставимъ на дневенъ редъ.

И рѣшение за одобрение царския указъ № 27 отъ 23 септември 1911 г. за запрѣщение износа на коне и катѣри. То сжко ще бѣде поставено на дневенъ редъ като трета точка.

Получена е една поздравителна телеграма отъ прогресистската група на руската Господарствена дума до Народното събрание съ слѣдующото съдържание: (Чете)

„Софія, Предсѣдателю Народнаго Собранія.

Мы русскіе народные представители, не высказали бы чувства нашихъ избирателей, если бы въ первые же дни своихъ занятій не обратились къ побѣдоносно воюющимъ братьямъ. Съ гордостью и восторгомъ оглядываемъ вами совершенное и вѣримъ въ одинаково славный миръ, достойное завершение вашихъ подвиговъ. Все, бывшее вашимъ нѣкогда и вновь послѣ пяти вѣковъ вами освобожденное, да останется вашимъ навсегда; такъ мыслятъ и ждутъ по всей Руси“.

„По постановленію фракціи прогрессистовъ, члены Думы: Николай Львовъ, Иванъ Ефремовъ, Иванъ Титовъ, Александръ Масленниковъ“.

Отъ всички страни: Ура! (Бурни ръкоплѣскания)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Азъ ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители да опълномосятъ прѣдседателството да отговори на тази тѣй любезна и тѣй пълна съ значение телеграма.

Отъ всички страни: Прието. (Ръкоплѣскане)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има постѣпили нѣколко заявления за отпуски отъ народни прѣдставители, които не могатъ да дойдатъ било по причина на болестъ, било защото сж задържани въ редоветѣ на армията, вслѣдствие трудността на пътуването, или сж били принудени да сдаватъ поетитѣ отъ тѣхъ служби.

Има заявление отъ самоковския народенъ прѣдставителъ г. Никола Начевъ, съ което иска 15 дена отпускъ по болѣзнени и други причини. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ ловчанския народенъ прѣдставителъ г. д-ръ Асѣнъ Златевъ, съ което моли да му се разрѣши безсроченъ отпускъ по болестъ. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ харманлийския народенъ прѣдставителъ г. Иванъ Минчевъ, съ което иска 5 дена отпускъ по болестъ. Които г. г. народни прѣдставители

сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ варненския народенъ прѣдставителъ г. Стоянъ Русевъ, съ което моли да му се разрѣши по причина на болестъ 10-дневенъ отпускъ. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ бѣленския народенъ прѣдставителъ г. Парашкевъ х. Ламбевъ, съ което моли да му се разрѣши 15 дена отпускъ, вслѣдствие своитѣ длѣжности въ армията, които го привързватъ тамъ и не му позволяватъ да дойде засега. Които г. г. народни прѣдставители приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ търновския народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Връчковъ, съ което иска 5 дена отпускъ, по сѣмейни и болѣзнени причини. Които приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Заявление отъ куртбунарския народенъ прѣдставителъ г. Георги Маджаровъ, съ което моли да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ, по болестъ. Които приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

И най-сетнѣ, заявление отъ пловдивския народенъ прѣдставителъ г. д-ръ Годоръ Кръстевъ, съ което моли да му се разрѣши единъ мѣсецъ отпускъ, по болестъ. Прѣдставилъ е медицинско свидѣтелство. Които приематъ да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Съ това изчерпваме въпроситѣ, които можехме да разгледаме въ днешното засѣдание.

Остава да опрѣдѣлимъ кога да имаме второ засѣдание.

Моля г. министъръ-прѣдседателя да каже своето мнѣние.

Министъръ-прѣдседателъ И. Гешовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣдлагамъ идущето засѣдание да стане въ понеделникъ на опрѣдѣления часъ — 2 ч. подиръ пладне.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни идущето засѣдание да стане въ понеделникъ на 2 ч. подиръ обѣдъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 3 ч. 55 м. подиръ пладне)

Прѣседателствующъ подпрѣдседателъ: **А. Буровъ.**

Секретаръ: **Д-ръ К. Списаревски.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гълъбовъ.**